

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ο ΡΙΤΣΟΣ

ΔΙΑΒΑΖΕΙ

ΡΙΤΣΟ, ΙΙ

Ο ΡΙΤΣΟΣ ΔΙΑΒΑΖΕΙ ΡΙΤΣΟ, II

ΟΤΑΝ ΕΡΧΕΤΑΙ Ο ΞΕΝΟΣ (1958)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

Ο Γιάννης Ρίτσος γεννήθηκε την 1η Μαΐου 1909 στη Μονεμβασία. Εκεί τέλειωσε το Δημοτικό και το Έλληνικό σχολείο· το Γυμνάσιο στο Γύθειο. Το 1926 εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Απ' τα παιδικά του χρόνια δείχνει ξεχωριστή κλίση στην ποίηση, στη ζωγραφική, στη μουσική. Απ' το 1917 δοκιμάζει να γράψει στίχους. Εκτοτε, δε θα πάψει ν' ασχολείται με την ποίηση.

Το 1934 παρουσιάζει την πρώτη του ποιητική συλλογή «Τρακτέρ». Μετά, κατά χρονολογική σειρά, τα έξης έργα: «Πυραμίδες» 1935 (γι' αυτές μίλησε με πολλή αγάπη ο Παλαμάς σε δυο συνεντεύξεις του), «Επιτάφιος» 1936 (έπι 4ης Αυγούστου, κατασχέθηκαν τα τελευταία αντίτυπα και κήκον στις Στήλες του Όλυμπίου Διός), «Το τραγούδι της αδελφής μου» (ο Παλαμάς του αφιέρωσε ένα ποίημα μοναδικής γενναιοφροσύνης), «Εαρινή συμφωνία» 1938, «Το έμβλημα του όκεανού» 1940, «Παλιά μαζούρα σε ρυθμό βροχής» 1943, «Δοκιμασία» 1943 (η γερμανική λογοκρισία διέγραψε το τελευταίο ποίημα «Παραμονές ήλιου», που, τοποθετήθηκε ύστερα από έντεκα χρόνια, πρώτο στην «Αγρύπνια»), «Ο σύντροφός μας» 1945.

Απ' το 1948 ως το 1952, ο Ρίτσος εξορίζεται στη Λήμνο, στη Μακρόνησο, στον Άη-Στράτη. Μετά συνεχίζεται η έκδοση των έργων του: «Ο άνθρωπος με το γαρόφαλλο» 1952, «Αγρύπνια» 1954, «Πρωινό άστρο» 1955, «Η σανάτα του σεληνόφωτος» 1956 (Α' Κρατικό Βραβείο Ποίησης), «Χρονικό» 1957, «Αποχαιρετισμός» 1957, «Υδρία» 1957, «Χειμερινή διαύγεια» 1957, «Πέτρος χρώτος» (Μακροννησιώτικα) 1957, «Οι γειτονίες του κόσμου» 1957, «Όταν έρχεται ο Ξένος» 1958, «Ανεπόμενα πολιτεία» 1958, «Η αρχιτεκτονική των δέντρων» 1958, «Πέρα απ' τον ίσκιω των κυπαρισσιών» (Θέατρο) 1958, «Οι γερόντισσες κ' η θάλασσα» 1959, «Μια γυναίκα πλάι στη θάλασσα» (Θέατρο) 1959, «Το παράθυρο» 1960, «Η γέφυρα» 1960, «Ο Μαύρος Άγιος» 1961, «Ποιήματα» (Α' Τόμος) 1961, «Ποιήματα» (Β' Τόμος) 1961, «Το νεκρό σπίτι» 1962, «Κάτω απ' τον ίσκιω του βουνού» 1962, «Το δέντρο της φυλακής και οι γυναίκες» 1963, «Μαρτυρίες» (Α' σειρά) 1963, «12 ποιήματα για τον Καβάφη» 1963, «Ποιήματα» (Γ' Τόμος) 1964, «Παιχνίδια τ' οδρανού και του νερού» 1964, «Φιλοκτήτης» 1965, «Ρωμιοσύνη» 1966, «Ορέστης» 1966, «Μαρτυρίες» (Β' σειρά) 1966.

Με το έργο του Ρίτσου έχουν ασχοληθεί πολλοί Έλληνες ποιητές και κριτικοί, καθώς και ξένοι στις διάφορες χώρες όπου έχουν μεταφραστεί πολλά έργα του.

Το 1938, ο Παλαμάς έγραφε για το Ρίτσο:

«... Θαύμασα και κήρυξα την πρωτοφανή δεξιοσύνη του (του Ρίτσου), ακούραστου στο στίχο και τη μεγαλωσύνη του στην ποίηση. Τα καλλιτεχνικά μας γράμματα, παρ' όλα τους τα σταθερά κάποτε και δυνατά τους κάπου γνωρίσματα, πρώτη φορά βρίσκουν χορευτική έτσι δυνατό και τολμηρό. Η τέχνη, όσο κι αν δυναμώνει προβαίνοντας γερή, από τα νιάτα φαίνεται. Κι ο ποιητής, όσα εμπόδια κι αν του φέρουν πάντα οι ερασιτέχνες κ' οι σοφολογιώτατοι, πάντα δειχνεται στο δρόμο του, ησυχά η όρμητικιά, δαμαστιά. Το Ρίτσο, δίχως να προσμείνει, από τα νέα χρόνια του τον ξεχάρητσα:

Το ποίημά σου τό πικρό, τό ζούν Ιχώρ κ' αιθέρας,
καθάριος δρθρος τής αύγης, μηνάει τό φώς τής μέρας.
Σε μιά φρικίαση τραγική χάμογελάει μιδς πλάσης
ρυθμός. Παραμερίζουμε, ποιητή, για να περάσης.
(«Ελεύθερον Βήμα», 26 Ιουνίου 1938)

Το 1957, είκοσι περίπου χρόνια αργότερα, έτσι χαιρέτησε ο Άραγκόν τη «Σανάτα του σεληνόφωτος» απ' το γαλλικό περιοδικό «Les Lettres Francaises»:

«... Πρέπει να τον χαιρέτισουμε κατ' να πούμε πολύ μεγαλόφωνα πως (ο Ρίτσος) είναι ένας απ' τους πιο μεγάλους, τους πιο ιδιότυπους ποιητές τής εποχής μας. Όσο για μένα, τίποτε από πολύ καιρό δε μου είχε δώσει, όπως μουδωσε το τραγούδι αυτό («Η σανάτα του σεληνόφωτος»), τό βίαιο τράνταγμα τής με-

γαλοφύας. Ξέρω: Η λέξη αυτή δεν προφέρεται ή τουλάχιστον δεν πρέπει να γράφεται. Όμως εδώ δε μπορώ να κάνω τίποτε. Δεν την άποσύρω...»

(Aragon: «Pour saluer Ritsos». «Les Lettres Francaises», No 660-28 Φεβρουαρίου - 6 Μαρτίου 1957)

Η ίδια γαλλική επιθεώρηση, που διευθύνεται απ' τον Άραγκόν, δημο-

σιεύοντας μία σειρά απ' τις «Μαρτυρίες» του Ρίτσου, τις παρουσίασε μ' αυτό το προλογικό σημείωμα:

«Είναι τιμή για τις «Lettres Francaises» που συντελέσανε στο να γνωριστούν και ν' αγαπηθούν στη Γαλλία πολλοί μεγάλοι ποιητές του άπεραντου κόσμου. Κι ο Pablo Neruda, ο Nezval κι ο Nazim Hikmet, κι ο Walter Lwewfels, κι ο Nicolas Guillen... Μέσα σ' αυτό τον άστερισμό λάμπει πολύ ιδιότυπα ο Έλληνας ποιητής Γιάννης Ρίτσος, που οι αναγνώστες μας διάβασαν εδώ δυο μεγάλα ποιήματά του, και που μας δόθηκε ή ευκαιρία να του συμπαρασταθούμε όταν φαινόταν να τον άπειλει ή έλληνική τραγωδία, τής όποιας είναι ο σύγχρονος κορυφαίος. Θεωρήσαμε επιθυμητό να δώσουμε στους αναγνώστες μας μία σειρά από συντομότερα ποιήματά του, παρμένα από 'να σύνολο τιλοφορούμενο «Μ α ρ τ υ ρ ί ε ς», για να γνωρίσουν καλύτερα αυτόν τον ποιητή που είναι τόσο βαθιά βυθισμένος στην πραγματικότητα τής χώρας του ώστε ή πραγματικότητα αυτή να παίρνει έναν τόνο μυστηρίου. Μας είταν δύσκολο να παραλείψουμε αυτό ή εκείνο τό ποίημα που είταν σαν μία ακόμη πινελιά σ' αυτό τό μαύρο και λαμπρό τοπίο, χρήσιμη όπως ή σκιά στο φώς. Άς μας συγχωρηθεί που δίνουμε εδώ αυτή τη Νίκη άκρωτηριασμένη, απ' όπου μπορεί να λείπουν τό κεφάλι και τό χέρια, όπως σε μιά καινούργια Νίκη τής Σαμοθράκης, μά που έχει τό φτερά».

(«Les Lettres Francaises», No 733-31 Ιουλίου - 6 Αυγούστου 1958)